

Spirituelle ettertanker

HAR VI ALLE EN TRO? OG HVORFOR ER NORSKE PRESTER SÅ OPPTATT AV KASSEGITARER?

TEKST: ANDREAS AUBERT andreas@erlikoslo.no FOTO: DIMITRI KOUTSOMYTIIS dimitri@erlikoslo.no

Lars Fr. H. Svendsen

Født 1970, bor i Oslo. Førsteamanuensis i filosofi ved Universitetet i Bergen. Har skrevet flere populærvitenskaplige bøker om filosofi og kunst, hvorav noen også er utgitt på engelsk. Populær som foredragsholder i innland og utland. Av hans bøker kan nevnes Kjedsomhetens filosofi, Ondskapens filosofi og Frykt.

Slike spørsmål er ikke fremmede for filosof Lars Svendsen.
 – Å spille kassegitar er en mye viktigere kjernekompetanse i den norske kirke enn å kunne noe om teologi! Kirken er så utrolig opptatt av å være folkelig, at den mister seg selv og blir enda mer uinteressant. Vendingen mot kassegitaren har ikke gjort særlig mye for å snu den trenden, sier den internasjonalt anerkjente filosofen.
 – *Spiller kirken samme spill som massemedia?*

– Ja, og tanken er at man ikke trenger være kjedelig fordi man er kristen, som om det å være kjedelig er den største dødsyndens man kan begå, sier han ironisk.
 – Prester trenger ikke være kule! Den norske kirke er som NRK, der den største synd er å innnta et ståsted som ikke behager alle. Da blir det flatt og sørgelig uinteressant. Men jeg er ikke mer begeistret for «herlighetsteologi», der Gud hjelper den som hjelper seg selv, og hvis ikke alt går som du ønsker i livet, så har du ikke trodd hardt nok. Det loves gull og grønne skoger. Jeg oppfatter det som vulgarisering og

pervertering av kristendommen.

Han mener at vi alle har en tro.

– Det meste av det vi holder for sant er ting vi ikke kan bevise. Det er en illusjon at man noensinne kan bli et fullstendig objektivt vesen, som utelukkende baserer seg på beviselige sannheter. Vitenskapsteoretisk er det også umulig å bevise endelig at noe er sant, man kan bare ha mer eller mindre gode grunner for å hevde at noe er det. Vi har alle behov for å sette livene våre inn i en større sammenheng. Noen søker i en religiøs eller politisk kontekst, andre griper til vitenskapen som en totalforklaring. Det kalles ofte scientisme. For eksempel betyr biologisme at biolog brukes som en totalforklaring på livet, universet og alt.

– **Det finnes ikke** én sann beskrivelse av verden, det finnes mange. En hendelse kan beskrives ut fra et vitenskapelig perspektiv, et samfunnsmessig, et religiøst, et moralsk, et estetisk. Alle områdene er legitime, men det betyr ikke at alle er like opplysende i enhver sammenheng. Alle disse perspektivene har begrensninger, og også tendens til å bli totalitære. I stedet for å holde fem tanker i hodet samtidig, vil man bare ha én.

– **Vi kan tro mye, men hvor dypt stikker det for eksempel i en krisesituasjon?**

– I hverdagen befinner det meste seg på et overflatenivå. Ting går rimelig greit, vi trenger ikke tenke så mye over ting. Men hvis livene våre var helt friksjonsfrie, hvor vi aldri fikk en trøkk, så ville vi vært grønnsaker. Vi ville aldri tenkt over noe som helst. Når noe av stor betydning i våre liv står på spill, bringes vi til å reflektere og gå dypere i oss selv.

– **Hva tenker du om ut av kroppen- og nær døden-opplevelser?**

– Astronauter under opplæring er blant annet i sentrifuger, hvor de går veldig fort rundt og rundt. Når gravitasjonskraftene blir tilstrekkelig store, mister de bevisstheden, og mange av dem får da ut av kroppen-erfaringer. Kanskje er vi fra naturens side utrustet slik at når kroppen får en tilstrekkelig stor belastning, går bevisstheden over i en annen modus. Jeg kan ikke se at eksistensen av den type erfaringer gir oss grunnlag for å trekke spirituelle slutninger.

Selv er han agnostiker.

– Jeg tror de fleste mennesker i løpet av et liv gjør seg noen religiøse erfaringer, hvor man får en fornemmelse av at man er i kontakt med noe høyere. Jeg har hatt slike erfaringer, men de har vært for utydelige til å kunne gi en tro. De har heller ikke vært sterke nok til at de har blitt stående som noe sentralt. Når man gjør en sånn erfaring, vil noen si «her er jeg i kontakt med en høyere makt». Andre vil i ettertid si «her er det nok hjernen min som spilte meg et puss». Jeg har ingen oppfatning om det. Det er utenfor rammene for hva jeg kan mene noe særlig meningsfylt om.

Han er også humanist.

– Det betyr ikke at jeg er humanetiker. Jeg oppfatter humanetikken som dogmatisk. Jeg er humanist i den forstand at jeg setter mennesket i sentrum for min virkelighetsforståelse. En del scientister, for eksempel biologister, er i min mening antihumanistiske. Det gjelder selv

{ DEN NORSKE KIRKE ER SOM NRK, DER DEN STØRSTE SYND ER Å INNNTA ET STÅSTED SOM IKKE BEHAGER ALLE.

tenkere som Richard Dawkins, som ofte blir hyllet som store humanister. De setter genet i sentrum, og har derved satt mennesket utenfor sentrum.

Man kan se hele livssynsmarkedet som et koldtbord, mener han, der man kan smake litt på alt.

– Men noe av grunnen til at valg kan være viktige, er at man har et begrenset antall av dem. For at valg skal få en reell betydning, må det ligge en forpliktelse i dem, man må risikere noe. Mange nye spirituelle bevegelser preges av spekulasjon, og man forsøker å gi det en større legitimitet ved å trekke inn rent kvasivitenskapelig stoff. Som om man ikke stoler på at ånden har bærekraft nok i seg selv!

– **Kan denne utprøvingen av forskjellige virkelighetsoppfatninger også være uttrykk for ydmykhet og åpenhet?**

– Det er snarere eksemplet på at en

ren forbruksmentalitet har slått helt ut også på det åndelige området. Man blir storforbruker av nye trosobjekter. Det blir den religiøse versjonen av den kompromissløst seriemonogame, som ligger med dame etter dame, ut i fra tanken om at «jeg er nok egentlig veldig genuint søkende og oppriktig, jeg har bare ikke pult den riktige dama ennå».

Svendsen har skrevet boken *Ondskapens filosofi*, og mener ondskap primært er et praktisk problem som må løses politisk og moralsk.

– Å benekte at det finnes ondskap, er som å benekte tyngdekraftens eksistens. Mange religiøse forsøker å rettferdiggjøre eller begrunne at det onde kan finnes i verden, selv om man tror på en allmektig og allvitende gud. Resultat er ofte en teori hvor man bortforklarer det ondes eksistens. Det onde blir bare et ledd i realiseringen av et høyere gode. Men det er for meg absurd å benekte at det finnes ondskap, ved for eksempel å si at nedslaktingen av mange tusen menn og gutter i Srebrenica ikke var ond.

Filosofen mener vi aldri finner meningen med stor M.

– Vi må nøye oss med et liv bestående av mange delmeninger, slik som venner, familie, en jobb, en hobby. Det er mer enn tilstrekkelig. Ingen av de tingene er en tilstrekkelig totalmening i seg selv, slik noen tror at for eksempel jobben kan være det. Noen sier til partneren «du skal være meningen i mitt liv». Det er å tillegge andre en oppgave de er dømt til å svikte. Det er bedre å slå seg til ro med et sett av delmeninger, og se dem for hva de er.

Det lønner seg å akseptere kjedsomheten som en del av livet, i stedet for å bruke hele livet på å flykte bort fra den, ifølge Svendsen.

– Kjedsomheten er ikke en hendelsestomhet, men en meningstomhet. Man blir ensom i kjedsomheten, fordi de ytre tingene mister betydning. Da blir man kastet tilbake til seg selv. Kjedsomheten kan være en invitasjon til å se nærmere på seg selv og det livet man lever. Nietzsche hadde et poeng da han sa at «den som forskanser seg helt og fullt mot kjedsomheten, han forskanser seg også mot seg selv.»